

ויזרע יצחק

פרשת "וירא"

הפטרה: "ואשה אחת"

טו' חשוון תשע"א

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

ב"ש	ח"פ	ת"א	י"ב	כניסה
16:42	16:29	16:41	16:24	
17:37	17:35	17:37	17:35	יציאה
18:14	18:11	18:13	18:16	ר"ת

הגיגים מפרשת השבוע

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם... וישתחו ארצה" (בראשית י"ז ב)
מדוע נאמר "וירא וירץ לקראתם" הלא כבר נאמר בפסוק: "וישא עיניו וירא", מה משמעות של הראיה השניה? מבאר ה"אור החיים" הקדוש, שבראיה שראה אברהם את המלאכים נתרפא ממכאובו, הלא אברהם היה ביום השלישי למיתו והשליחות של אחד המלאכים, רפאל, היתה לרפא את אברהם, ולגבי המלאכים אין צורך בקרבה פיזית על מנת למלא את השליחות, "כי המלאך יראה מרחוק ואין הבדל לבחינה הרוחנית למנוע את הרפואה", ומשמעות ה"ראיה" השניה היא שאברהם "ראה" שהתרפא מחוליו לכן היה מסוגל לרוץ לקראתם, "וירא וירץ לקראתם", ומצד הרגשה זו והכרת הטוב למלאכים אברהם משתחוה להם שנאמר: "וישתחו ארצה".

"וירא וירץ לקראתם" (בראשית י"ז ב)

מבואר במדרש שלאחר שאברהם מל את עצמו פסקו הרבה אורחים לסור אליו, והיה אברהם דואג ומתגעגע על בואם, ולכן רץ לקראתם מרוב חיבתו אליהם. ה"תוספת ברכה" מסביר שהסיבה לכך שנמנעו אורחים להגיע אל אברהם לאחר שמל את עצמו היא משום שכידוע, דרכו של אברהם היתה לקבל את האורחים להאכילם ולהשקותם, ויחד עם זה היה מפרסם בתוכם את שם ה' ומעריך את האמונה בו ובמידותיו. כפי שאמרנו בגמרא על הפסוק: "ויטע אשל ויקרא בשם ה' א-ל-עולם" (בראשית כא' ג), אל תקרא "ויקרא" אלא "ויקריא", שהקריא לשמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב, ולתכלית זו בנה אכסניא. (סוטה י:). לכן כעת כשמל אברהם את עצמו חששו האורחים לסור אליו ולבקרו, שמא ידבר על לבם וישכנע אותם לקיים גם את מצות המילה, וזו הסיבה שנמנעו רבים מלבקר את אברהם.

"ויקוז נא בעל מים ורוזני רגליכם" (בראשית י"ז ד)

"ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודת אלילים לביתו, אבל לוט שלא הקפיד, הקדים לינה לרחיצה, שנאמר: ולינו ורחצו רגליכם." (רש"י)
ה"חתם סופר" מסביר את ההבדל בין אברהם שהקדים רחיצת רגלים לאכילה ואילו לוט הקדים את הלינה לרחיצה ואומר שלוט לא חשש שהערבים משתחווים לאבק רגליהם, היות שלוט הבין שהמלאכים התארחו אצל אברהם אבינו לפני שבאו אליו, ומהכרותו את אברהם ידע שלא יעזבו משם האורחים, לפני שיסעו אצלו, וכל הסועד אצל אברהם, יוצא כשהוא מכיר את הבורא, ומשום כך לא חשש לוט שמא משתחווים הם לאבק רגליהם.

"מוהרי שלש סאים קבוז סלת לושי ועשי עוגות" (בראשית י"ז ו)

אנו רואים שאברהם אבינו מאיץ בשרה ומבקש ממנה שתכין עוגות, "מהרי" "לושי". ואילו אחר כך כתוב: "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם" ולא נאמר שהגיש להם עוגות? מסביר הגר"ז סורוצקין ב"אזניים לתורה" לפי המדרש שאומר שהיום שבו באו המלאכים אל לוט היה חג הפסח לפי שנאמר "ומצות אפה ויאכלו" ואם אצל לוט היו בפסח הרי שאצל אברהם היו בערב פסח. ולפי ההלכה אסור בערב פסח לאכול מצה כבר מהבוקר, וחמץ נאסר באכילה מהשעה הרביעית, ומה שמותר לאכול ביום זה, זה רק מצה עשירה וגם אותה מותר לאכול רק עד סמוך למנחה. לפיכך, טוען הגר"ז סורוצקין, בא אברהם אל שרה ומזרז אותה ואומר לה: "מהרי" לאפות לאורחים עוגות, דהיינו מצה עשירה, בטרם יגיע זמן המנחה שאז יאסר להם לאכול אפילו מצה עשירה. אך בסופו של דבר עד שהספיקה שרה לאפות את העוגות כבר הגיע הזמן "סמוך למנחה" וכבר לא יכול היה אברהם אבינו לתת להם את העוגות אשר אפתה שרה והגיש לאורחים "רק" "חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה".

לעי"נ הרה"ג מרדכי צמח אליהו בר מזל טוב זצ"ל נלב"ע כה' סיון תש"ע

לעילוי נשמת יצחק אוהיון בן סולטנא ז"ל נלב"ע י' אייר תש"ע

לעילוי נשמת מרים בן חמו בת פלורה ז"ל נלב"ע ג' טבת תש"ע

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

ת.נ.צ.ב.ה

"וירא אליו ה' באלוני מברא" (בראשית י"ז א)

מדוע לא נאמר "וירא ה' אל אברהם" אלא רק "וירא אליו"? מסביר ה"כלי יקר" שאצל אברהם היה קונפליקט בין השם למהות, שמו ועצמותו של אברהם היו שני דברים הפוכים, כי השם "אברהם" משמעותו "אב המון גוים" מורה על שררה והתנשאות, ואילו מהותו ועצמותו של אברהם היתה ענווה, שהיה עניו מכל, ממה שאמר: "ואנכי עפר ואפר". אם היה הכתוב אומר: "וירא ה' אל אברהם" היינו אומרים שהקב"ה נגלה דווקא אל הגדולים מצד גדולתם, לכן לא נאמר "וירא ה' אל אברהם" אלא נאמר: "וירא אליו" להורות שלא מצד היותו אב המון גוים נראה אליו ה' כי אם מצד מהותו ועצמותו של אברהם שהיה עניו ושפל ברוך וכפי שלמדנו חז"ל: "אין הקב"ה משרה שכינתו כי אם על חכם גבור עשיר ועניו" (שבת צב).

"אם אמצא בסדום זומישים צדיקים... ונשאתי לכל המקום בעבורם" (בראשית י"ז כו)

הנה נתאר לעצמנו מה היה אילו אכן נמצאו צדיקים בסדום, העיר לא היתה נהפכת, והחיים היו ממשיכים במסלולם הרגיל. בודאי אף אחד מאנשי סדום הניצולים לא היה מעלה בדעתו שאת חייו הוא חייב לצדיקי המקום. וכאז כן גם עתה. איש אינו יודע כמה גזרות נתבטלו בדורינו ובדורות הקודמים בזכות הצדיקים החיים בכל דור ודור. ולא זו בלבד, אלא כאשר חוזרים אנשי הצבא מהמערכה עטורי נצחון רבים הם הסבורים כי הנצחון הושג רק בזכות הלוחמים. לכן, חובה עלינו לשנן תמיד את הנלמד מהפסוק "ונשאתי לכל המקום בעבורם" ולזכור תמיד את גודל התרומה שתורמים הצדיקים שבכל דור.

(הגר"א לופיאן)

"כי משווייתים אנוזנו את המקום הזה" (בראשית י"ז ג)

מובא במדרש שהמלאכים חטאו בזה שאמרו "כי משחיתים אנחנו" ואף נענשו על כך, מבאר ה"משך חכמה" את חטאם של המלאכים על פי היסוד שגזרה שנגזרה מאת השם יתברך אפילו לרעה יכולה להשתנות על ידי תשובה ומעשים טובים, ואין זה גזר דין שאינו נקרע כלל. אבל דבר הנמסר אל האדם דרך המלאכים זהו כבר גזר דין, וכבר אינו יכול להשתנות. הקב"ה, ברחמיו, שלח את המלאכים לסדום, כדי שאולי על ידי זה שיגידו לאנשי סדום שה' רוצה להשחית את העיר ישוּבו כולם מדרכם הרעה, כמו שמצאנו בנינוה ואזי תוכל הגזרה להתבטל. אבל כאשר אמרו המלאכים "כי משחיתים אנחנו" נאמרו הדברים בצורה מוחלטת, ושללו את הבחירה ואת האפשרות לחזור בתשובה, וגרמו לכך שיהא זה גזר דין אינו נקרע, ונעלו בכך את דרכי התשובה, ועל כך נענשו המלאכים.

"לא אשוזית אם אמצא שם" (בראשית י"ז כז)

הקב"ה מבטיח לאברהם שלא ישחית את סדום "אם אמצא שם" מספיק צדיקים, מה המשמעות של "אם"? וכי הקב"ה לא יודע בדיוק כמה צדיקים יש בסדום? מדוע הוא לא מיידע את אברהם ואומר לו "דע שאין שם כמספר הזה של צדיקים שאמרת"? מתרץ הרמב"ן, שתשובת הקב"ה היא אינה מוחלטת כיון שעדיין לא נגמר דינם, כפי שאומר הכתוב: "ארדה נא ואראה", ולפני שנגמר הדין לא ניתן לקבוע מי צדיק ומי רשע.

"וישכם אברהם בבקר ויקוז לזום וזמת מים" (בראשית כא יד)

היה על לאברהם לתת להגר כסף וזהב וגמלים נושאים אותם לפי שפע הממון שהיה בבית אברהם, כי ישמעאל היה בנו שהתפלל עליו "לו ישמעאל יחיה לפניך", ויתכן לומר כי מה שגרש אותו בלחם ומים, זהו משום שאברהם ראה במראה הנבואה שעתידים בניו להשתעבד תחת ידי ישמעאל, וכי ישנאו אותם שנאה גדולה שאין אומה בעולם שיהיו שונאים לישראל כבני ישמעאל, ועל כן התנהג אברהם עמו כמו שראוי להתנהג עם השונא ונתן לו לחם ומים בלבד, לפי הכתוב: "אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים" (משלי כה).

(רבינו בחיי)

"ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים... ולא זשכת את בנך את יזידך מונני" (בראשית כב יב)

מדברי המלאך נראה, כביכול, שאברהם עקד את יצחק לכבוד המלאך ולא לכבוד הקב"ה, שהרי המלאך אומר לאברהם "ולא חשכת את בנך את יחידך" לא מהקב"ה אלא "ממני" כביכול מהמלאך. אלא, מסביר הגאון מוילנא, לפי הידוע שמכל מצוה ומצוה שאדם עושה בעולם הזה נברא מלאך, ושלמות המצוה, עצמת הכוונה, מידת הזריזות בקיומה, גודל היראה מהמצווה, כל אלה משפיעים על שלמותו ודרגתו של המלאך שנברא מהמצוה, ככל שהמצוה נעשית בשלמות גדולה יותר כך המלאך הוא יותר נעלה ושלם. על כן, מסתבר לומר שהמלאך אשר בא אל אברהם ומדבר אליו הינו אותו המלאך שנברא על ידי המצווה של עקידת יצחק. וזוהי כוונת המלאך "עתה ידעתי כי ירא א-לוקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך", אני יודע שבצעת את המצוה בשלמות, ואם תשאל כיצד אני יודע זאת? "ממני", מעצמי, כלומר אני יודע זאת מעצמת שלמותי ומגודל המעלה הרוחנית אליה הגעתי, ממנה אני מבין שביצעת את מצוות ה' בצורה מושלמת.

לרפואת כל חולי עם ישראל ובכללם: ה"ה אשר בן חמו בר מרצדס וה"ה משה טויטו בר אסתר הי"ו

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מוצ"ש 20:30 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב